

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационен труд на тема : „Експериментален модел за развиване на скоростните възможности при 17-18 годишни футболисти“ с автор Явор Йорданов Вълчинов за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“
Научен ръководител : доц. Емил Атанасов, доктор

Темата, избрана от докторант Явор Вълчинов е важна и значима и е свързана с рационализиране и усъвършенстване процеса на спортната подготовка със 17-18 годишни футболисти. Направен е опит за създаване и прилагане комплексен модел за запазване и развитие скоростните възможности на футболисти в тези възрасти чрез кондиционни средства, технико-тактически упражнения на скорост, като се спазват и принципите на двуцикловата периодизация за футболната игра със съответното натоварване.

Дисертационният труд е с обем от 200 печатни страници, включително 43 фигури и 24 таблици. От стр. 201 до 229 в приложения са представени анкетна карта и резултатите от нея в процентни дялове, както и подробно разработеният експериментален модел.

В структурно отношение като цяло представената разработка е построена съобразно класическите изисквания и включва увод, три основни глави и подглави, изводи и препоръки и литературна справка.

Следва да отбележим, че общия обем от 200 страници е твърде разширен , следва да е не повече от 130-140 стр.

Получени и цитирани са общо 196 литературни източници (92 на кирилица и 104 на латиница) за подготовката на Глава I „Състояние на проблема по литературни източници“.

На базата на изследвания на редица автори , докторанта Яв. Вълчинов правилно отбелязва и коментара, че качеството бързина е пряко свързано с генетични фактор и възможностите за развитие са лимитирани във възрастов аспект. Посочени

и анализирани са допълнителните фактори за запазване и развитие на видовете бързина при 17-18 год. футболисти като, : околна среда(качество на терен, метеорологични условия, допълнителния пособия) , физиологични фактори (мускулна сила, гъвкавост, техника на видовете бягане, анаеробен капацитет) и психологическите фактори (в отрицателен или положителен аспект).

В тази част от дисертационния труд авторът системно и задълбочено е проучил изследвания на значителен брой специалисти и лично е отбелязал своето становище за :

- ✓ Особености на проявление на двигателното качество бързина.
- ✓ Специфика на проявление на бързина във футбола.
- ✓ Подходи и методики за развиване на бързина във футбола.

Чрез работната хипотеза Яв. Вълчинов аргументирано и базирано на съвременните реалности за развитие на бързина и силата при 17-18 год. футболисти, насочва научното търсене и изследване в създаването на експериментален метод със специфични средства, методи и подходи за прогресивно повишаване на скоростните им възможности.

Основната цел е формулирана ясно и точно и е вследствие на представената хипотеза. Посочени са в хронологичен ред 5 основни задачи.

Предмет на изследването е развитието на скоростните възможности при 17-18 год. футболисти. Приложението на експерименталния модел в рамките на 6 месеца се определя като обект на изследването и степента на промени в скоростните действия .

Общо са участвали 29 футболисти във възрастта (17-18 год.) от ПФК Локомотив София и Академия на футболно развитие разпределени съответно в контролна и експериментална групи.

Експерименталният модел включва 24 занимания с футболистите от АФР с акцент за бърза ориентация, психомоторика и техническите действия. За подготовката на специализираната методика са посочени 4 основни фактора и на тази база параметрите основно в 5 направления.

Цялостна реализация на дисертацията е протекла от края на 2021 год. до август 2024г. в четири етапа. Използвани са 5 класически научни методи.

За медико-биологическото и спортно педагогическо тестиране са посочени и използвани 18 контролни норматива контролиращи и оценяващи физическо развитие, динамична сила, взривна сила, бързина и психомоторика.

Проведената анкета с 53 треньора всички с действащ лиценз и на 4 нива са дали своето мнение на 16 въпроса. На важният въпрос „На каква възраст е препоръчително да започне развиване на скоростните способности“? треньорите са отговорили правилно общо във двете възрасти 10-12 и 13-15г. – 94,3%.

Не е ясно защо е включена и съвпадаща 12-14г. възраст с по-горе посочените отговор на само 1 треньор ? „(фиг.13)“. Доста смущаващо е общото становище на треньорите, че не се работи достатъчно в ДЮШ за бързина над 90%. Анкетата включва важни въпроси за приоритетите в тренировката за видовете бързина, за първата крачка, за изходната позиция при стартирането и ролята на контра крачката.

Обобщено следва да отбележим, че докторанта Явор Вълчинов на основание широкия спектър на отговорите отчита подценяване на работата за бързина и пропуски в знанията. Това е основна причина да работи за създаване на специализирана методика за развитие и усъвършенстване на скоростния потенциал на 17-18 год. футболисти.

Направено е прецизно антропометрично изследване и анализ на показателите на футболистите от експерименталната група. На база вариационния анализ се отбелязва добра оценка за физическото развитие на участниците за ръст и тегло и незадоволителната по % телесни мазнини. Интересни резултати са получени при изследването на соматотипа - определящи формата на човешкото тяло, като:

- ✓ Пълнота или мършавост (ендоморфия)
- ✓ Мускулно-скелетно развитие (мезоморфия)
- ✓ Удълженост на сегментите на тялото (ектоморфия)

Докторантът е направил и индивидуални оценки за соматотипа съобразно игровите постове на изследваните лица.

Като съществен принос за практиката следва да посочим вследствие на статистическата обработка на публикуваните нормативи на показателите за физическо развитие на футболисти във възрастите 16-17 год. (табл. 5 и 6)

Получените резултати от спортно-педагогическите измервания (14 теста) чрез вариационния анализ дава оценка за първоначалното състояние на всички изследвани (табл.7) от експерименталната група. Второто изследване дава реална възможност за оценка на реализираните прирасти и промени от участниците в експерименталната група на базата на специфичната целенасочена методика за развитие на видовете бързина без и с точка (табл.8). На (табл. 9 и 10) са изведени резултатите на контролната група.

Обобщено се посочват високи нива на еднородност при 11 от тестовите проверки, особено при отскоците на височина с 1 и 2 крака и конгнитивната бързина. Прецизно извършената математико-статистическа обработка в тази част на труда с t критерия на Стюдент и коефициентите на корелация на Пирсън дава възможност на докторанта Яв. Вълчинов да проследи промените в корелационната структура на двигателните тестове и да докаже положително въздействие на подготвената и реализирана комплексна методика за повишаване скоростните способности на 17-18 год. футболисти.

Принос за практиката е извършения корелационен анализ на резултатите отделно за ЕГ "начало на експеримента, (фиг.40) и край (фиг.43)", както и за КГ и за начало (фиг.42 и край фиг.43). Задълбочената компетентна експертиза е основание на ав-

тора Яв. Вълчинов да определи насоките за тренировъчните въздействия на основата на установените зависимости между специалните физически качества, технико-тактическите и психологически качества.

Общо дисертационният труд е онагледен със значителен брой таблици и фигури, подкрепящи текстовата част.

Направените изводи (6 броя) и препоръки (4 броя) произтичат от извършената проучвателната и изследователска работа. Същите обширно формулирани и е спазена логическата последователност при конструирането и подготовката на дисертационния труд.

Можем да обобщим следните приноси на труда за практиката.

1. Извършено е задълбочено и специализирано проучване на литературните източници с много важна фактология за интендификация на видовете бързина като решаващо качество за състезателния процес във футбола.
2. Анкетното проучване констатира пропуски в теоретико-методическата и практическа подготовка на треньорите и дава важни насоки в тренировъчния процес за видовете бързина, за първата крачка, за изходната позиция при старта и ролята на контра-крачката.
3. Антропометричното изследване дава обективни данни за физическото развитие, телесните мазнини и соматотипа на участниците. Чрез статистическа обработка са публикувани нормативи на антропометричните показатели.
4. Подробно е представен експерименталния модел на 24 тренировъчни занимания със съдържание, времетраене и дозировка.
5. Използвана е предходяща тестова батерия със специфични упражнения за СФП и Техничко-тактически и психологически способности. Направен е прецизен математико-статистически анализ за доказване ефективността на експерименталния модел за повишаване скоростните качества на 17-18 год. футболисти.

Към автора допълнително бихме предложили следното.

- ✓ Извършените спортно-педагогическо и психологическо изследване дава добра възможност за практиката да бъде изготвена нормативна база.

С докторанта Яв. Вълчинов нямаме съвместни публикации. Авторефератът е в унисон с представения дисертационен труд и отговаря на изискванията. Авторът Яв. Вълчинов е подготвил и публикувал 2 статии по темата на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Познаваме докторанта Явор Вълчинов като трудолюбив , дисциплиниран и професионално реализиращ се треньор по футбол.

Представеният дисертационен труд има необходимото научно ниво, лично негово дело е и има теоретична и приложна стойност.

С убеденост предлагаме на Уважаемото научно жури да присъди ОНС „Доктор“ на Явор Йорданов Вълчинов в професионално направление 7.6. Спорт, докторантска програма „Теория и методология на спортната наука“.

02.12.2024г.

СОФИЯ

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. Лъчезар Димитров